

Anarhistička biblioteka

Anti-Copyright

Povratak objektivnosti u umetnost

Raoul Hausmann

Raoul Hausmann
Povratak objektivnosti u umetnost
1920.

Raoul Hausmann, „Rückkehr zur Gegenständlichkeit in der Kunst“, Richard Huelsenbeck, *Dada Almanach*, Berlin, Erich Reiss Verlag, 1920, str. 147–151. Eng., Raoul Hausmann, „Return to Objectivity in Art“, *Dada Almanac*, Atlas Press, London, 1993. str. 151–156.

Preveo Aleksa Golijanin, 2013. anarhija-blok45.net1zen.com

anarhisticka-biblioteka.net

1920.

s knedlama na supu i knedle – inače nikada neće moći da odu dalje od kobasičastih ženskih nogu, od planova o dominaciji, od ekspresionizma: drugim rečima, dalje od kulture laži i neopisive gluposti.

Raul „Dadazof“ Hausman (Raoul Hausmann, Dada-soph), prilog za „Dada-Almanach“, u izdanju Riharda Hilzenbeka (Richard Huelsenbeck, Berlin, 1920).

Umetnost je pitanje nacionalnosti. A nacionalnost je razlika između palente, bujabeza (riblje čorbe), pekmeza od šljiva, govedeg pečenja, piroga (ruska pita) i supe s knedlama. Zato je važno da umetnost poprimi nacionalni karakter, da bi se te gastronomske finese mogle iskoristiti, ne bismo li konačno došli do neke umetnosti bolje nego što je ekspresionizam, posmatrano, recimo, s internacionalnog stanovišta. Objektivno, nemoguće je jesti ministru (ministra; mineštra) ili bujabez i zabrazditi u misticizam; ili, opet, pobrkati pirog s jasnoćom – sve to je pitanje gastronomske klime i, prema tome, mozga, koji u Italiji radi drugačije nego u Rusiji. Rizične su samo neodređene mešavine, kao što je supa s knedlama; ali, uz malo discipline, možda bi se moglo postići da se knedle jedu nasuvo, što bi bilo vrlo poželjno za precizno izvođenje maštovitih zamisli. Kanalisanje apetita, odnosno, nacionalnog ukusa, daje duhu oblik – isto tako pouzdano kao što se misli muških pripadnika neke nacije, dok šetaju ulicom, mogu naslutiti prema obliku ženskih nogu. U krajnjoj liniji, neka rasa razvija svoj ukus za objektivnost kroz hranu; suva ishrana podstiče prijatan ženski karakter i opušteniju seksualnost, što, pod uticajem digestivnog trakta, vodi u poricanje svega što je enigmatično, mistično.

Ostaje samo jedna enigma: metafizika dijetarne evolucije i karakterističnih obeležja nacija. Kod ljudske vrste, naciju određuje način na koji se zadovoljavaju apetiti. Svaka nacija sa suvom i prostom ishranom odbaciće sve što je besmisleno, samim tim i ono što se u nekoj piktoralnoj predstavi ne može opisati pomoći neke druge stvari ili uporediti s njom. To je razlog zašto se u Italiji, kao prelazni umetnički oblik, razvila posebna vrsta realizma, futurizam, dok se u Francuskoj, zbog sastojaka njenih supa, pojavio kubizam. Nemačka, kao srednjoevropska zemlja, izložena uticajima i s leva i s desna, od zapadnjačkog formalizma do istočnjačke bezobličnosti,

konačno je porodila ekspresionizam, u kojem sve ono što je u nemačkom duhu mutno i nerazumljivo, pluta mirno i blaženo – baš kao knedle u supi.

Čovek, po pravilu, ne želi da sebe vidi kao ono što zaista jeste – ljigava, zahuktala, smrdljiva mašinerija njegove utrobe, ispod fasade epiderma i trbušnog sala. Analogna toj njegovoj kratkovidosti u odnosu na samog sebe, jeste sklonost ljudskih bića da beskonačno dodeljuju smisao svemu i svačemu, a da nijednog trenutka ne smognu hrabrosti da prepoznaju kao besmislicu ono što samo naizgled ima smisla: sud o stvarima na osnovu njihove korisnosti. Nastavak življenja je zaista onaj opšti smisao koji stoji iza ishrane, ali on nam ne govori ništa o samom životu. I kao što se očigledna budalaština u Italiji pretače u hranu prženu na ulju, u Češkoj u šunku, u Engleskoj u goveđi odrezak, u Francuskoj u šatobrijan, u Rusiji u *šči* (čorba od kupusa), u Nemačkoj u goveđe pečenje s povrćem, tako se i stavovi o vrednosti objektivnosti u oblasti zvanj umetnost razlikuju od nacije do nacije, kao što im i njihova pića osnažuju osećaj za realizam ili misticizam. Crno vino je stvar preciznosti, pivo goji i čini ljude tromim, ali od kvasa prosto morate da podivljate i izgubite oblik. Nacija kao što je italijanska, sa svojom teletinom, palentom i crnim vinom, mora uvek da teži jasnoći u svetovnim stvarima, dok su, s druge strane, Nemci, sa svojim supama, hlebom i puterom i pivom, uspeli da dođu samo do te odbojne pomrčine koja se spustila preko svega, zvane ekspresionizam. Prvi ekspresionista, osoba koja je otkrila „unutrašnju slobodu“, bio je proždrljiva saksonska pijandura, Martin Luter. On je, nažalost, bio taj koji je Nemce okrenuo ka neobjašnjivoj „subjektivnosti“, laganju, rvanju sa imaginarnim mukama, ponorima „duše“ i njenoj moći, kao i najbednijem podaništvu spram diktatorske vlasti. On je otac Kanta, Šopenhauera i današnjeg umetničkog idiotizma, koji samo bulji u svet i misli da ga tako pokorava. Najčistiji izraz tog stanja duha je viršla, koja je uzgred, nastala samo iz protesta zbog jevrejskog viđenja stvarnosti, kao što i sve ostalo što je nemačko, a pokazuje neko zrnice jasno-

će, nastaje iz pukog protesta, a ne na osnovu bilo kakvog uvida u stvarnost ili ljudsko stanje.

Rusija, i Sloveni uopšte, nešto su sasvim drugo. Gastronomska klima tamo dovodi stvarnost do usijanjanja, kao prženje u pregrejanom ulju, sasvim suprotno nemačkoj trezvenosti i nesposobnosti. I dok romanski narodi imaju dobru probavu, a Sloveni ne mogu da svare ništa, Nemci pate od ponižavajućeg smenjivanja zatvora i proliva, što daje sebi oduška, u, recimo, Kantovoj filozofiji, drugom delu Geteovog *Fausta* ili Štramovom redosledu reči.¹ Nemci prosto moraju da se izražavaju zbrkano, da bi se uopšte izrazili; u svakom slučaju, oni iz svega izvlače smisao koji ili daleko zaostaje ili se suviše zaleće, ali koji nikada ne odgovara stvarnosti. Geteovi oblaci ponovo se pojavljuju u ekspresionističkoj umetnosti enigme, toj bolesti želuca. Tom apstraktnom štimungu možemo se suprotstaviti Kurbeovom (Gustave Courbet) izrekom, „Slikati anđele? Da, ako ste ih videli“, i uživati u perspektivi prirodnosti i umerenosti u jelu i piću, koji tu dolaze do izražaja, iako je Kurbe znao da, tu i tamo, gucne malo piva.

Osoba jasno definisane nacionalnosti voleće ono što je pojmljivo, ono što je opšte, a ne ispade opskurnih besmislica. Ona će težiti da sagleda materijalnost svog okruženja i objektivnost zbivanja, umesto da se zadovoljava pukim fragmentima i klišeima ili poslovičnom ćudljivošću prirode; samoironični stav takve osobe to neće nikada dopustiti, kao što ni njena svest nikada neće prihvatiti da su stvari razdvojene. Ona neće ni pogledati ljudski portret koji ignoriše utrobu, niti uvažiti značaj neke mašine izvan prave perspektive, i biće svesna lepe beskorisnosti geometrijskih struktura naspram neba. Sklonost ka uvažavanju stvarnosti variraće od nacije do nacije, pomeraće se između romanskog i moskovskog pola; ali, Nemcima bi bilo pametnije kada bi počeli sa sistematskim razdvajanjem supe

¹ August Stramm (1874–1915), veoma uticajni i inovativni ekspresionistički pesnik. Svojim naizmeničnim podizanjem i svođenjem jezika, nagovestio je dadaističke eksperimente. (Nap. Malcolm Green, urednik izdanja Richard Huelsenbeck, *Dada Almanac*, Atlas Press, 1993.)